

Uvodnik: Vlado Puljiz i hrvatska socijalna politika

The Editorial: Vlado Puljiz and the Croatian Social Policy

UDK: 36 : 929

doi: 10.3935/rsp.v15i3.823

Valorizacija rada Vlade Puljiza, kao što je već navedeno u Riječi urednika, ostaje zadatkom budućeg vremena i budućih naraštaja. Ovaj broj časopisa tek je prvi korak u tome, kao i ovaj uvodni tekst. Njegova je namjera samo ukratko naznačiti glavne odrednice znanstvenog opusa Vlade Puljiza, odnosno onog njegovog dijela koji se odnosi na razvoj socijalne politike od početka 90-ih godina 20. stoljeća.¹

The valorisation of Vlado Puliz's work, as was already mentioned in the Note from the editor, remains to be an objective for the upcoming times and the future generations. This issue of the Journal is only the first step on that path, as is this editorial. Its intention is to shortly map the main characteristics of the Vlado Puljiz's scientific opus, or in other words the segment that refers to the development of social policy from the beginning of the 90s of the previous century.¹

---

¹ Bibliografija radova Vlade Puljiza, objavljena u ovom broju časopisa, svjedoči da se njegov znanstveni opus može podijeliti u dva dijela. Prvi započinje sredinom 60-ih godina 20. stoljeća i traje sve do kraja 80-ih, a posvećen je ponajviše području sociologije sela. Drugi započinje početkom 90-ih i traje sve do danas, a posvećen je socijalnoj politici. Odlučujući trenutak u tome bio je dolazak na studij socijalnog rada Pravnog fakulteta 1988. godine, premda je njegov interes za socijalne procese bio vidljiv već u proučavanju društvenih procesa u seoskim sredinama. No, čini se da je još veći poticaj zanimanju za socijalnu politiku te utemeljenju socijalne politike kao znanstvene discipline uslijedio od samih društvenih okolnosti: pad komunizma i razvoj tržišnog gospodarstva stvorili su pretpostavke za razvoj socijalne politike na novim osnovama, kreirali nove socijalne probleme te markirali nove profesionalne-znanstvene izazove. Slično se događalo i u drugim postkomunističkim zemljama, ali i u Europi i cijelom svijetu, jer je pad komunizma koincidirao s drugim intenzivnim globalnim društvenim promjenama. Devedesete su tako označile novo doba, ali i novu društvenu krizu koja stimulira razvoj socijalne politike u različitim europskim zemljama. Zanimljiva je činjenica da je *European Journal of Social Policy*, danas svakako najutjecajniji znanstveni časopis iz područja socijalne politike, pokrenut 1991. godine.

¹ Vlado Puljiz's bibliography published in this issue of the Journal, bares witness to the fact that his opus can be divided into two segments. The first one starting in the mid 60s of the 20th century and lasting until the 80s, was mostly dedicated to the rural sociology. The second one starting from the beginning of the 90s and lasting up to today, and mostly dedicated to the social policy. The decisive moment in it was when he came to the Department of Social Work at the Faculty of Law in 1988, although his interest for the social policy was already visible while he was studying social processes in rural communities. However, it seems that an even stronger incentive for the interest in the social processes and the founding of social policy as a scientific discipline came from the social circumstances of the fall of communism and the development of the market economy which created the preconditions for the development of social policy on new foundations, i.e they created new social problems and marked the new professional and scientific challenges. The similar situation was occurring

Radovi Vlade Puljiza mogu se, tematski, podijeliti u nekoliko cjelina. Za ovu prigodu, neka im budu dodijeljeni sljedeći simbolički nazivi: **Hrvatska, Europa, mirovine, demografija-obitelj.**²

Hrvatska je, naravno, glavna tema hrvatske socijalne politike. S obzirom na specifičnost društvenog razvoja Hrvatske, kako do 1990. godine, tako i nakon nje, glavni zadatak znanstvenog fokusa bio je opisati i reinterpretirati procese u prošlosti te opisati i razumjeti procese u sadašnjosti. Prošlošću se Puljiz nešto manje bavi nego sadašnjošću, ali u dovoljnoj mjeri da ukaže na glavne točke nasljedstva današnje socijalne politike. Oni u svojoj biti započinju krajem 19. i početkom 20. stoljeća kada je Hrvatska bila u sastavu Austro-Ugarske i od kada datiraju prvi socijalni zakoni. Premda zbog zakašnjelih modernizacijskih procesa zapravo neprimjenjivani (udio industrijskih radnika u ukupnom stanovništvu je u Hrvatskoj tada bio višestruko manji nego, primjerice, u Austriji), oni ipak stvaraju određenu socijalno-institucionalnu infrastrukturu koja djeluje sve do danas – zanimljiv je ovdje primjer da je upravo u Zagrebu osnovan Središnji ured za osiguranje radnika – SUZOR, a temeljem Zakona o osiguranju radnika koji je 1922. godine donesen u prvom Jugoslaviji.

Razdoblje komunizma posve je specifično razdoblje, ali razdoblje koje također valja razumjeti ne samo u svjetlu povijesnog iskustva, već i dalje djelujućeg

Vlado Puljiz's work can thematically be divided into several units. For this purpose of this text, we will use the following symbolic labels: **Croatia, Europe, pensions, demography-family.**²

Croatia is of course the main topic of the Croatian social policy. Considering the specificity of the Croatian society before the year 1990 but also after it, the main task of the scientific focus was to describe and reinterpret the processes in the past and to describe and understand the processes in the present. Puljiz deals with the past to a lesser extent than with the present, but enough to draw our attention to the main points of heritage of the contemporary social policies in Croatia. They start at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century when Croatia was a part of Austro-Hungary and at the times from which the first social laws are dated. Although, due to the postponed modernisation processes, implemented to a smaller degree (in Croatia, the share of the industrial workers in the total population was, at the time, several times smaller than, for example in Austria) they still make up a certain social and institutional infrastructure that has been functioning all the way up to today – an interesting example is that it was in Zagreb that the Central Office for Worker's Insurance – SUZOR was founded, based on the Worker's Insurance Act adopted in the first Yugoslavia in 1922).

The communist period is a very specific era, but an era that also has to be understood not only in the light of historic experience but of heritage that is still relevant. The social

---

in other post-communist states as well, but also through Europe and world-wide since the fall of communism coincided with other intensive global social changes. Therefore the nineties marked a new era, but also a new social crisis that stimulated the development of social policy in various European countries. The fact that the *European Journal of Social Policy*, evidently the most influential journal in the field of social policy today, was started in the 1991 is certainly interesting.

² Time, dakako, nisu iscrpljene sve teme kojima se Puljiz (među brojnima se još posebno ističu teme rada, zapošljavanja i nezaposlenosti), ali može se ustvrditi da ove četiri odrednice najbolje određuju njegov opus od početka 90-ih godina 20. stoljeća.

² This, of course, does not conclude the list of all the topics Puljiz dealt with (very numerous and important were the issues of work, employment and unemployment), but it can be said that these four characteristics define his opus from the beginning of the 90s of the 20th century in the best possible way.

nasljeđa. Socijalna politika u socijalističkim zemljama bila je obilježena državnim paternalizmom, odnosno čvrstom integracijom socijalne i ekonomske politike koji su bili u funkciji političke legitimacije. Kako kaže sam Puljiz: »... važan zadatak socijalističkog poduzeća jest da uz potporu države održava socijalni mir. Tako se postiže 'patronska sigurnost', kojom se zaposlenima jamči relativno nizak dohodak nužan za preživljavanje. Na drugoj strani zamagljuje se stvarni gospodarski i socijalni problemi« (Puljiz, 1996.c:277). Socijalizam je bio razdoblje brzog širenja socijalnih prava, ali samo za zaposlene radnike i službenike, dok su ostale kategorije građana bile zapostavljene (Puljiz, 2004.:10). Jugoslavenski se socijalizam u nekim elementima razlikovao od sovjetskoga, a važan dio tog razlikovanja bilo je i priznavanje (makar u ograničenom opsegu) socijalnih problema, što je dovelo do razvoja socijalnog rada te (u drugom dijelu socijalističkog poretka decentraliziranih) instituta socijalne sigurnosti. Naravno, te razlike nisu dovele u pitanje samu prirodu toga poretka, kao ni specifičnu jugoslavensku priču u kojoj »Jugoslavija jednostavno nije bila prikladan okvir za ostvarenje težnji za slobodom i razvitkom njenih naroda« (Puljiz, 1996.c:276). Međutim, kao što je već napomenuto, instituti razvijeni u doba socijalizma itekako su prisutni i danas, a što implicira nužnost njihove pomne analize kako na razini cjelokupne ili pojedinih socijalnih politika, tako i na razini vrijednosne strukture hrvatskog društva.

Nova Hrvatska je nov izazov. Kao prvo, treba razumjeti nove procese. Oni su globalni (globalizacija i suvremeni društveni procesi), regionalni (pad komunizma i tranzicija prema demokratskom i na tržišnoj osnovici zasnovanom društvu) te lokalni (raspad Jugoslavije, rat i sve njegove društvene posljedice). Puljiz je veliki trud uložio u analizu razvoja hrvatske socijal-

policy in the socialist countries was characterised by state paternalism, in other words a strong integration of social and economic policy that functioned together in providing political legitimisation. As Puljiz himself notices «... the important task of the socialist endeavour is to, with the assistance of the state, preserve social peace. This is how 'patronage security' with which the employees are guaranteed relatively low income needed for survival is realised. On the other hand it covers up the actual economic and social problems« (Puljiz, 1996c:277). The socialism was an era in which the social rights, spread fast, but only for the employed workers and civil servants, while other categories of citizens were neglected. (Puljiz, 2004:10). The Yugoslav socialism differed, in certain elements, from the Soviet one, and an important part of that difference was the acknowledgment (even though it was limited) of social problems, which led to the development of social work and (in the second period of the socialist order decentralised) institutions of social security. Of course, these differences were not severe enough to challenge the socialist order itself, nor the specific Yugoslav story in which »Yugoslavia just wasn't a suitable framework for realising the strive for freedom and development for its people« (Puljiz, 1996c:276). However, as was mentioned earlier, the institutions developed during the era of socialism, are to a large degree present even today, implying the necessity of their careful analyses not only at the level of the entire social policy or individual social policies, but also at the level of the value system of the Croatian society.

The new Croatia was a new challenge. First of all, the new processes have to be understood. They are global (globalisation and the contemporary social processes), regional (the fall of communism and transition towards the democratic market-based society) and local (the fall of Yugoslavia, the war and all of its social consequences). Puljiz dedicated a lot of effort to analysing

ne politike te ju je pokušao sistematizirati. On govori o tri ključna razdoblja (Puljiz, 2004., 2008.).

Prvo je razdoblje početka tranzicije i rata (1991.-1995.) označeno kao razdoblje krizne socijalne politike i ratnog solidarizma. Socijalna se politika uglavnom koncentrira na sanaciju gospodarskih i socijalnih posljedica rata i tranzicije, a što se ogleda u politici prema izbjeglicama i prognanicima te donošenju Socijalnog programa 1993. godine koji je »predstavljao dopunsku socijalnozaštitnu mrežu koja je kompenzirala slabosti i neprilagođenosti važećih socijalnih zakona izvanrednim ratnim okolnostima« (Puljiz, 2004.:12). Do prvih izazova reformi dolazi tek nakon završetka rata, odnosno u razdoblju nazvanom gospodarska stabilizacija i socijalne reforme (1996.-1999.).

Kraj rata označio je konačan susret sa stvarnošću, i to ne samo susret s pitanjem obnove i razvoja, već i susret sa socijalnim problemima koji su zbog rata i tranzicije dodatno produbljeni. Naime, prvih pet godina tranzicije značilo je ujedno i razdoblje snažnoga socijalnog raslojavanja unutar kojega je došlo do formiranja triju grupa gubitnika u novoj strukturi hrvatskog društva: stradalnici rata, nezaposleni i umirovljenici (Puljiz, 2004.:13). Zahtjevi za preraspodjelom društvenog bogatstva, odnosno za parcijalnim rješavanjem položaja pojedinih skupina stanovništva suočavaju se, međutim, ne samo s objektivnom mogućnošću financiranja, već i sa snažnim protuargumentima nužnosti smanjivanja javnih i socijalnih troškova što zastupaju novi hrvatski vlasnici te, što je posebno važno, međunarodne financijske institucije. U znaku tih dvaju suprotstavljenih stajališta i procesa (unutrašnjeg pritiska za državnim intervencionizmom i pravednijom preraspodjelom nacionalnog dohotka

the developing of the Croatian social policy and trying to systematize it. He speaks of three, key periods (Puljiz, 2004, 2008).

The first period of transition and war (1991-1995) is characterised as the period of social policy crises and war solidarity. The social policy is mostly concentrated on dealing with the economic and social consequences of the war and the transition, which is mirrored in the policy on refugees and displaced persons and the adoption of the Social Program in 1993 which functioned as "an additional social safety net compensating for the weaknesses and maladjustment of the existing social laws in the light of the emergency of the war circumstances" (Puljiz, 2004:12). It was not until the end of the war, during the period labelled: the economic stabilisation and social reforms (1996-1999) that the first challenges of the forthcoming reforms were visible.

As the war ended, the Croatian social policy was forced to face the reality. It was not only confronted with the issue of reconstruction and development, but also had to face social problems that escalated due to the war and transition. For, the first five years of transition was at the same time the period of strong social disintegration as a part of which three groups of losers were formed within the new structure of the Croatian society: the war victims, the unemployed and the retired persons (Puljiz, 2004:13). The requests for the reallocation of the social wealth, or for partial resolving of the status of certain social groups were confronted with, not only the objective impossibility of financing, but also with a strong counter-argument of necessity of reducing public and social expenditure voiced by the new Croatian entrepreneurial class and, very importantly, by the international financial institutions. These two sets of conflicting positions and processes (of the internal pressure for state interventionism and a more just relocation of national income and the external pressure for the re-

te vanjskog pritiska za smanjenjem javnih socijalnih izdataka) odvijaju se prve, a treba naglasiti i dalekosežne socijalne reforme (npr. mirovinskog sustava), a njih (i pojedina njihova rješenja) nije moguće razumjeti bez razumijevanja ovako opisanog društvenog okvira.

Treće razdoblje je razdoblje gospodarskog uspona, stabilizacije i socijalnih reformi (2000.-2007.). Usprkos različitom političkom okviru (vlada lijevog centra do 2003. i vlada HDZ-a od 2004. godine), osnovne su konture socijalnih reformi slične, što ponovno govori o važnosti kako unutarnjih, tako i vanjskih okolnosti (s time da se u ovom razdoblju uz međunarodne financijske institucije i EU sve više profilira kao ključan čimbenik razvoja i reformi). Ipak, u drugom je dijelu tog razdoblja došlo do reorganizacije državnog resora nadležnog za socijalne poslove, tj. nove preraspodjele nadležnosti između čak tri ministarstva, što dovodi do fragmentacije i poteškoća u kreiranju, koordiniranju i provedbi socijalne politike. Također, u drugom je dijelu tog razdoblja došlo do snažnijeg naglaska na demografskim mjerama, povećanju nekih obiteljskih te prava branitelja Domovinskog rata. Zaključno, Puljiz konstatira da se u posljednjem četverogodišnjem razdoblju poboljšala socijalna i ekonomska situacija te da je Hrvatska ušla u fazu »konsolidiranog postsocijalizma« (Puljiz, 2008.).

Ulaskom u razdoblje »konsolidiranog postsocijalizma« nisu, međutim, riješene ključne dileme daljnjeg razvoja socijalne politike. U tom smislu treba upozoriti na dva i dalje vrlo aktualna Puljizova rada. Analitički pristup socijalnoj politici jasno pokazuje da se ona formulira u srazu suprotstavljenih interesa te njene

duction of public social expenditures) the first, and it must be emphasised, the long-reaching social reforms were created (for example the pension scheme), as they (and their specific solutions) can not be understood without understanding the previously described social framework.

The third period is the period of the economic growth, stabilisation and social reform (2000-2007). In spite of a different political framework (the centre-left government since the 2000 and the HDZ* government from 2004) the forces underlining the social reforms have mostly remained similar, again emphasising the importance of internal as well as external circumstances (during this period in addition to the international financial institutions the EU increasingly becomes the key factor of development and reforms). However, during the second part of this period a reorganisation of the state department in charge of social affairs accrued. New redistribution of power and responsibility among as many as three ministries led to a fragmentation and difficulties in creating, coordinating and implementing social policies. Also, during the second part of this period there were stronger emphasis on the demographic measures, the increase in certain family transfers and Homeland war veterans' rights. In the conclusion Puljiz states that in the last four-year period the social and economic situation improved and that Croatia entered the phase of "consolidated post-socialism" (Puljiz, 2008).

However, by entering the period of »consolidated post-socialism«, the key issues concerning the further development of social policy were not resolved. At this point we must draw the readers' attention to two still very relevant Puljiz's papers. The analytical approach to social policy clearly shows that it is formulated in the arena of the conflicting

* HDZ is a Croatian abbreviation for the Hrvatska demokratska zajednica, or Croatian Democratic Union, a right-wing party.

marginalne pozicije u političkoj sferi. Dakle, ocjena iz 1996. godine da Hrvatska u socijalnoj politici treba prevladati postsocijalistički »adhokizam«, da treba težiti njenoj stabilnosti i pouzdanosti, da treba solidnije pripremati i utemeljiti socijalnopolitičke mjere i zakone, da treba pažljivo analizirati njihove posljedice, tj. da treba koristiti u zapadnim zemljama uobičajene metode evaluacije, ostaje i dalje vrlo aktualnom (Puljiz, 1996. c:282).

Drugo je paradigmatički rad iz 2001. godine o nužnosti prijelaza od pasivne k aktivnoj socijalnoj državi (Puljiz, 2001.a). Odlika je ovog rada, kao uostalom i niza drugih, da uvažava objektivne društvene okolnosti. Njih, jednostavno, treba priznati i temeljem njih oblikovati novu socijalnu politiku. No, nova socijalna politika ne bi smjela biti komodificirajuća, individualistička, neosjetljiva na socijalne probleme najmarginalnijih. S obzirom da se, očito neizbježno, makar je pitanje i do koje mjere i na koji način, tržišno-individualni elementi pojačavaju u glavnim sustavima socijalne sigurnosti (mirovinski i zdravstveni), osobitu pozornost valja posvetiti zanemarenom problemu definiranja i osiguranja nove socijalno-zaštitne mreže. Ona je, kako izričito navodi Puljiz, financijski slaba, više interventna nego stabilna, bez sredstava, kadrova i institucionalnih resursa, centralizirana i etatizirana (Puljiz, 2001. a:16). Ili, kao što se navodi u najnovijem radu, s jedne strane možemo očekivati »povlačenje« države iz dijelova sustava koji će biti izloženi intenzivnijem djelovanju tržišta, dakle »rekomodifikaciji« socijalnih prava (mirovinski i zdravstveni sustav, neke vrste socijalnih usluga, posebno za stare ljude), dok s druge strane treba očekivati opsežniju intervenciju države u demografskoj sferi, u odgoju, obrazovanju, politici na tržištu rada, so-

interests and points to the marginal position that social policy occupies within the political sphere. Therefore the analysis from the 1996 that Croatia in its social policy must overcome post socialist »adhocism«, that it should aspire to stability and reliability, that it should more thoroughly prepare and ground its socio-political measures and laws, and carefully analyse its consequences, in other words that the common methods of evaluation, used in the Western countries, should be used, remains still very relevant (Puljiz, 1996c:282).

The second text is the paradigmatic essay from 2001 on the necessity of transition from passive to active welfare state (Puljiz, 2001a). The merit of this paper, as of many other papers he wrote, is that it pays attention to the objective social circumstances. They have to be acknowledged and recognised as the basis for formulating a new social policy. However, the new social policy shouldn't be comodifying, individualistic, and insensitive to social problems of the highly marginalised groups and individuals. Recognising that the importance of market and individualisation elements is growing within the main systems of social security (pension and health systems) obviously and inevitably (although it remains an issue to what extent and in what way), special attention must be given to the completely neglected problem of defining and ensuring the new social safety-nets. For it is currently, as Puljiz explicitly states, financially weak, more interventionist than stable, lacking in the financial, human and institutional resources, centralised and statist (Puljiz, 2001a:16). Or, as was mentioned in the more recent paper, on the one hand we can expect the »withdrawal« of the state from the segments of the system that will be exposed to a more intensive impact of the market, therefore »a recomodification« of social rights (pension and health system, several kinds of social services, especially for the elderly) while on the other hand we should be expecting a stronger intervention of the state in the demographic area, in edu-

cijalnom uključivanju i jačanju socijalne kohezije (Puljiz, 2008.). No, ova preobrazba uloge države, posebno u ovom drugom dijelu, gdje se njena snažnija uloga treba ogledati ne samo na protektivnoj, već i produktivnoj razini (jer su socijalni izdaci socijalna investicija, a ne jednostavno tek troškovi koje valja otrpjeti u najmanjoj mjeri), ostaje još uvijek neispunjenim zadatkom.

Oblikovanje nove hrvatske socijalne politike suštinski je povezano, dakle, sa znanstvenim pristupom, ali i društvenim angažmanom u promicanju analiza i rasprava o novoj hrvatskoj socijalnoj stvarnosti. Valja primijetiti da je Puljiz bio jedan od glavnih autora Izvješća o socijalnom razvoju Hrvatske, prvoga dokumenta takve vrste, a kojim se Hrvatska predstavila na Svjetskom samitu o socijalnom razvoju u Kopenhagenu 1995. godine (Puljiz, 1994. b) te inicijator prve sveobuhvatne rasprave o Hrvatskoj kao socijalnoj državi (Puljiz i Bahtijari, 1997.).

Ako je Hrvatska glavna tema, onda je **Europa** glavni referentni okvir. Noliko je razina na kojima se to može vidjeti. Usprkos (povijesnoj, ali i aktualnoj) periferijskoj poziciji Hrvatske ona jest dio europskoga kontinenta, njenoga nasljeđa, te se njena budućnost sidri unutar specifičnoga europskoga socijalnog profila u globalnim razmjerima. Stoga je, ponajprije, važno poznavati povijest razvoja socijalne politike u pojedinim europskim zemljama, a to poznavanje ima i jasan edukativan karakter. Serija tekstova o povijesnom utemeljenju pojedinih tipova socijalnih država objavljuje se ponajprije u ovom časopisu, potom objedinjena u posebnoj knjizi (Puljiz, 1997.c) i na kraju integrirana u udžbenik socijalne politike (Puljiz, Bežovan, Šućur i Zrinščak, 2005.). Sintetski pogled na razvoj socijalne poli-

cation, labour market policy, social inclusion and the strengthening of social cohesion (Puljiz, 2008). However, this transformation of the role of the state, especially in the second part where its stronger role should be visible not only on the protective but also on the productive level (because the social expenditures are social investments and not simply expenditures that should be endured in a smallest possible degree), still remains an unfulfilled mission.

The creation of the new social policy is essentially related to the scientific approach, but also to the social engagement in promoting the analyses and the discussions of the new Croatian social reality. It must be recognised that Puljiz was one of the main authors of the report on the Social development of Croatia, the first document of such kind, with which Croatia was presented at the World Summit for Social Development in Copenhagen in 1995 (Puljiz, 1994b) and the initiator of the first, all-encompassing discussion on Croatia as a welfare state (Puljiz and Bahtijari, 1997).

If **Croatia** is the main topic then **Europe** is definitely the main framework of reference. There are several levels at which we can see this. In spite of (historic, but also current) peripheral position of Croatia, it is a part of the European continent, and of its heritage, and therefore its future is anchored within the specific European social profile visible on the global scale. Therefore, it is extremely important to be familiar with the history of the development of the social policy in certain European countries, and such understanding has a clear educational character - the series of texts on the historic foundations of certain types of welfare states was published primarily in this Journal, then incorporated in a special book (Puljiz, 1997c) and finally integrated in a social policy textbook (Puljiz, Bežovan, Šućur and Zrinščak, 2005). A synthetic view on the development of social policy in the West is shown through

tike Zapada prikazan je kroz kronologiju te osnovne determinante razvoja socijalne politike (Puljiz, 1997.b,a).

Druga razina vidljiva je kroz kontekstualizaciju analize socijalnog razvoja Hrvatske. Kao što je već demonstrirano, osnovica analize uvijek je poznavanje globalnih i europskih trendova, a posebno europskih specifičnosti unutar kojih je naglasak na promicanju socijalnih prava i zaštiti kako svog stanovništva, tako i onih nezaštićenih i osobito ranjivih.

Temeljem navedenoga može se reći da se druga razina tijesno isprepliće s trećom, a koja se sastoji u promociji socijalne politike Vijeća Europe, odnosno ukazivanju na važnosti politika i dokumenata Vijeća Europe. Tome je vjerojatno doprinijela i činjenica da je Vlado Puljiz bio dugogodišnji predstavnik Hrvatske u Odboru za socijalnu koheziju Vijeća Europe. Ovaj vid Puljizova rada možda nije toliko vidljiv jer on ponajprije dolazi do izražaja u nizu manjih priloga (informacija, prikaza, osvrti) o pojedinim dokumentima ili aspektima djelovanja Vijeća Europe te u promicanju prevođenja i objavljivanja nekih ključnih dokumenata Vijeća Europe. U tom su pogledu indikativni naslovi radova npr.: *Socijalna kohezija u Europi* (Puljiz, 2001.d), *Pristup socijalnoj zaštiti* (Puljiz, 2001.c), *Vijeće Europe i socijalna kohezija* (Puljiz, 2003.), *Europska konferencija o stanovništvu: socijalna kohezija pred demografskim izazovima* (Puljiz, 2005.c), *Forum Vijeća Europe: Reconciling labour flexibility with social cohesion* (Puljiz, 2006.a). Ključni su koncepti socijalnih prava koja, kako naglašava Puljiz, nisu jednoznačno branjiva jer su unatoč snažnoj ekspanziji i snažnom napretku u 20. stoljeću izložena brojnim teorijskim i praktičnim osporavanjima (Puljiz, 2004.:5) te socijalne kohezije kao pojma kojim se nastoji promicati socijalna uključenost sviju, ali i konkretno ga de-

a mixture of chronology and insights in basic determinants of social policy development (Puljiz, 1997b,a).

The second level is visible through the contextualisation of the analyses of the social development of Croatia. As was already demonstrated, the basis for the analysis is, always, the understanding of the global and European trends, and especially the European specificities emphasising the promotion of social rights and protecting the population as a whole as well as the unprotected and especially vulnerable persons and groups.

It is visible that the second level is closely intertwined with the third, which is promoting social policy of the Council of Europe, or emphasising the importance of policies and documents of the Council of Europe. This was most likely influenced by the fact that Vlado Puljiz was long-standing Croatian representative in the Council of Europe's Committee on Social Cohesion. This aspect of Puljiz's work might not be so visible because it is mostly expressed in a series of smaller contributions (information, reviews and overviews) on certain documents or aspects of the functioning of the Council of Europe and in promoting translation and publishing of some Council of Europe's key documents. To that effect, the texts such as for example: *Social cohesion in Europe* (Puljiz, 2001d), *Access to social protection* (Puljiz, 2001c), *The Council of Europe and social cohesion* (Puljiz, 2003), *European Population Conference: Demographic challenges for Social Cohesion* (Puljiz, 2005c), *Council of Europe's Forum: Reconciling labour flexibility and social cohesion* (Puljiz, 2006a) are indicative. The concepts of social rights and social cohesion are crucial. As Puljiz emphasises, social rights can not be justified based on a one single meaning, because in spite of their strong expansion and progress in the 20th century they were exposed to many theoretical and practical challenges (Puljiz, 2004:5) and social cohesion is a term which is used in order to promote

finirati putem niza socijalnih indikatora. Osim toga, Vlado Puljiz je bio prevoditelj Europske socijalne povelje (Vijeće Europe, 1996., 1998.), Revidirane Europske socijalne povelje (Vijeće Europe, 1997.), Revidirane strategije socijalne kohezije Vijeća Europe (Vijeće Europe, 2004.), Pristupa socijalnim pravima u Europi (Pristup socijalnim pravima u Europi, 2003.), te glavni promicatelj organizacije rasprave o pristupu socijalnim pravima u Hrvatskoj koja je organizirana u listopadu 2003. godine (Zrinščak, 2004.).

Ako ništa drugo, društveni i demografski procesi jednoznačno upućuju na proces starenja stanovništva te u tom okviru na pitanje održivosti **mirovinskih sustava**. Mirovinske reforme, manje ili više radikalne, na dnevnom su redu u svim zemljama, a posebice postsocijalističkima, gdje su objektivna mirovinska kriza (nepovoljni ekonomski trendovi te bitno pogoršanje odnosa radnika i umirovljenika) te ideološka paradigma radikalne reforme (ideja Svjetske banke o kapitalizaciji barem dijela mirovinskog sustava kao odgovora na demografske procese i aktualnu krizu) utjecali na reforme u nizu zemalja.

Puljizov je pristup ovdje dvostruk. Kao prvo, on sredinom 90-ih objavljuje niz tekstova o mirovinskim reformama u svijetu, posebno onima paradigmatiskima za tada najavljenju hrvatsku mirovinsku reformu (Puljiz, 1995.a, 1996.b, 1998.b,c). Drugo, inicijator je i/ili sudionik niza rasprava o mirovinskoj reformi u Hrvatskoj, kao npr. one organizirane u svibnju 1998. godine, a potom detaljno (kroz referate i raspravu) prikazane u *Reviji za socijalnu politiku*, 2-3/1998. Jedan od osnovnih točaka njegova doprinosa raspravama jest upozoravanje na moguće probleme koje sa sobom donose privatizacija i kapitalizacija. Kritičari, tvrdi Puljiz, upozoravaju da se modelom

social inclusion of all, but also in order to concretely define it through a series of social indicators. Besides that Vlado Puljiz was the translator of The European Social Charter (Vijeće Europe, 1996, 1998), The Revised European Social Charter (Vijeće Europe, 1997), The Council of Europe's Revised Social Cohesion Strategy (Vijeće Europe, 2004), The Access to Social Rights in Europe (Pristup socijalnim pravima u Europi, 2003), and the key promoter of organising the discussion concerning the access to the social rights in Croatia organised in October 2003 (Zrinščak, 2004).

If nothing else, the social and demographic processes, without a doubt, point to the process of population ageing and to that effect, the issue of **pension schemes** sustainability. The reforms of the pension system, more or less radical, are on the agenda of all the countries, and especially in the post-socialist ones, where the objective pension system crises (unfavourable economic trends and the significant deterioration in the worker-pensioner ratio) and the ideological paradigm of the radical reform (The World Bank's idea on capitalising at least a part of the pension system as a response to the demographic processes and current crises) influenced the reforms in a series of countries.

The approach that Puljiz takes is two-fold. First of all, in the mid 90s he published a series of texts concerning the pensions reform world wide, especially the ones that were paradigmatic for the then announced Croatian pensions reform (Puljiz, 1995a, 1996b, 1998b,c). Secondly, he initiated or/and participated in various discussions on the pensions reform in Croatia, as for example the one organised in may 1998 and then presented in details (through essays and discussion) in the *Journal of Social Policy*, 2-3/1998. One of the focal points of his contribution to the discussion is warning about the possible problems brought on by privatisation and capitalisation. Puljiz claims that

kapitalizacije mirovina razaraju osnovne vrijednosti na kojima počiva sadašnji mirovinski sustav, odnosno ideja kolektivne i uzajamne potpore građanima koji više nisu sposobni za privređivanje, da treba dovesti u pitanje samu ideju da se sredstva mirovina koriste za poticaj gospodarskog rasta, da nema pouzdanih empirijskih dokaza da kapitalizacija ima dugoročne pozitivne efekte na štednju, da će se privatizacijom i kapitalizacijom riješiti problemi nastali uslijed demografskog starenja i sl. (Puljiz, 1998b:128). Puljiz ne osporava nužnost reforme, ne odbacuje jednostavno nove modele, ali upozorava na nužan oprez te osporava euforično prihvaćanje nove mirovinske formule koja bi istodobno trebala biti motor gospodarskog razvoja. Time se ponovno ističe nužnost znanstvene skrupuloznosti u pristupu pojedinim društvenim problemima, a aktualne ekonomske turbulencije samo pojačavaju važnost ovakvoga znanstvenog stava.

U svom posljednjem sveobuhvatnom radu posvećenom hrvatskom mirovinskom sustavu Puljiz provedenu reformu u Hrvatskoj, usprkos kritikama i rezervama, načelno ocjenjuje pozitivnom ocjenom, ali i naglašava potrebu stalnoga kritičkog preispitivanja, otklanjanja negativnih posljedica koje proizvodi i prilagodbe novim društvenim okolnostima (Puljiz, 2007.:187). U zaključku tog rada iznosi svoje predviđanje triju osnovnih pravaca daljnjih promjena u hrvatskom mirovinskom sustavu te završava s porukom da »budući hrvatski mirovinski sustav mora razviti sheme koje će, s jedne strane, kombinirati temeljenu socijalnu sigurnost i prevenciju siromaštva umirovljenika, a s druge strane, otvoriti mogućnost diversifikacije mirovina 'definiranih doprinosa' i kapitalizirane mirovinske štednje« (Puljiz, 2007.:189).

the critics warn that the model of capitalisation of pensions destroys the key values on which the current pension system rests, or rather the idea of collective and mutual support of the citizens who are no longer capable of earning, that the very idea of using the pension funds for stimulating economic growth should be challenged, that there is no reliable empirical evidence that capitalisation has long-term positive effects on savings, nor that the privatisation and the capitalisation will resolve problems that appeared due to the demographic ageing and so on (Puljiz, 1998b:128). Puljiz does not negate the necessity of reform, and he does not simply reject new models. Rather, he emphasizes the necessity of being aware and calls for caution, he is against an euphoric acceptance of a new pensions formula that is at the same time supposed to be the driving force of the economic development. The actual economic turbulences only further emphasize the importance of a scientific attitude, which is also stressed by Puljiz and his awareness of the necessity of academic scruples in approaching certain scientific problems.

In his last comprehensive text dedicated to the Croatian pension system Puljiz evaluated the reform implemented in Croatia, in spite of the criticism and reservations, as generally a positive one, but emphasizes the need to constantly critically re-examine, to eliminate the negative consequences that are produced and to adjust to the new social circumstances. (Puljiz, 2007:187). In the conclusion of this text he presented his prediction of three general directions of future changes in the Croatian pension system and ends with a message that »the future Croatian pension system must develop schemes that will, on one side, combine the fundamental social security and poverty prevention for pensioners, and on the other hand open up the possibilities of diversification of 'defined contributions' pensions and capitalised pension savings« (Puljiz, 2007:189).

Demografski procesi snažno su povezani s funkcioniranjem mirovinskih sustava, ali i procesima u **obitelji** te obiteljskom politikom. Ovdje, dakle, nije riječ samo o formulaciji (ili evaluaciji) obiteljske politike, već o dvama bitno povezanim društvenim procesima: promjenama u demografskoj strukturi društva i obiteljskim strukturama te promjenama u položaju (funkcijama) obitelji unutar društva te unutar određenoga socijalnopolitičkog režima. Brojni su Puljizovi radovi posvećeni demografskim procesima, obitelji, obiteljskoj politici. U području demografije oni uglavnom ukazuju na procese u Europi i Hrvatskoj, a koji su od interesa za kreatore socijalne politike pa je ovdje riječ o studijama (npr. Puljiz, 1995.b, 1996.a, 2005.a), ali i o nizu dokumentacijskih priloga (npr. Puljiz, 2000. b, 2002.b, 2005.b).

Obitelj i obiteljska politika stalne su teme interesa (Puljiz, 1994.a, 1995.b, 1999.a,c, 2001.b, 2002.a, Puljiz i Zrinščak, 2002.). Za hrvatsku socijalnu politiku posebno je važno napomenuti sudjelovanje u izradi nacionalne obiteljske politike, koja je okupila brojne stručnjake, ali i nažalost pala u zaborav (Puljiz i Bouillet, 2003.). Osnovna ideja na kojoj se gradio prijedlog nacionalne obiteljske politike jest razlikovanje populacijske i obiteljske politike te uvažavanje činjenice pluralizacije obiteljskih oblika. To znači da se usprkos nužnosti formulacije populacijske politike, odnosno nužnosti društvenog odgovora na nepovoljne demografske procese, obiteljska politika ne može svesti na populacijsku jer ona mora odgovoriti raznovrsnim obiteljskim strukturama i potrebama. Obiteljska politika mora odgovoriti i na činjenicu zapošljavanja žena. Otuda konstantna relevantnost zaključka da će se »obiteljska politika u budućnosti oslanjati na dvije osnovne uporišne točke: prva je zapošljavanje oba roditelja pa, dakle, prak-

Demographic processes are strongly related to the functioning of the pension system, but also to the process in the **family** and family related policy. Here, of course, we are not only talking about formulating (or evaluating) family policy, but of two essentially interrelated social processes: on one hand, the changes in the demographic structure of the society and the family structure, and on another the changes in position (functioning) of the family within the society and within a certain socio-political regime. Several works of Vlado Puljiz have been dedicated to the demographic processes, family, and family policy. In the field of demography they usually point to the processes in Europe and Croatia that should be of interest for the social policy-makers. This is most evident in studies (such as Puljiz, 1995b, 1996a, 2005a), but also in various documentation reviews (such as Puljiz, 2000b, 2002b, 2005b).

Family and family policy are constant topics of interest for Puljiz (Puljiz, 1994a, 1995b, 1999a,c, 2001b, 2002a, Puljiz and Zrinščak, 2002). It is especially important for the Croatian social policy, to mention that he participated in creating the National Family Policy that brought together numerous experts, but unfortunately was later on neglected and forgotten (Puljiz and Bouillet, 2003). The main idea, upon which the proposed National Family Policy rested, was the differentiation between population policy and family policy and accepting the pluralisation of the family structure as a fact. This means that in spite of the necessity of formulating population policy, or rather the necessity of social responses to unfavourable demographic processes, the family policy can not be reduced to population policy because it must provide a response for various family structures and needs. The family policy must also respond to the employment of women. This is why the conclusion that the »family policy in the future will relay on two main footholds: the first one is the employment of both parents, and therefore the

ticiranje modela dvaju hranitelja, a drugo je razvoj uslužnih djelatnosti za obitelj, kompatibilne strukture koja će podržavati i snažiti obitelj u obavljanju njenih osnovnih funkcija, prije svega u podizanju i socijalizaciji djece» (Puljiz i Bouillet, 2003.:50).

No, za potpun uvid u Puljizov rad, te kao poticaj za njegovu buduću valorizaciju, potrebno je istaknuti još neke odrednice njegova rada. Riječ je, ponovno simbolički, o sljedećim odrednicama: **povijest, podaci, francuska misao, pluralizam.**

Zanimanje za **povijest** i važnost povijesti čvrsto su utkani u sve teme kojima se Puljiz bavio, a što je već vidljivo iz dosadašnjeg prikaza. Razumijevanja sadašnjosti nema bez razumijevanja prošlosti. To je zanimanje iznjedrilo i niz priloga drugih autora o povijesti socijalne politike u Hrvatskoj objavljenima u časopisu (npr. Borovečki i Lang, 2001., Šešo, 2002.), zanimljiv prilog o povijesti socijalne politike i socijalnih djelatnosti u Hrvatskoj (Puljiz, 2006.b) ali i prilog koji je, čini se, ostao nezapažen. Riječ je ne samo o opisu djelovanja Nikole Škrleca Lomničkog u socijalnoj politici u 18. stoljeću (Puljiz, 1999.b), već o maestralnoj analizi nekadašnjih, ali i danas još uvijek aktualnih, modernizacijskih dilema (Puljiz, 2000.a). Naime, analiza pokazuje poteškoće modernizacije hrvatske periferije u 18. stoljeću, (ne)mogućnosti modernizacije odzgo i modernizacije izvana (npr. djelovanje Marije Terezije i Josipa II.) te otpore takvoj modernizaciji što zbog zaštite ugroženoga identiteta, što zbog zaštite partikularnih interesa. »Međutim, upravo na toj osjetljivoj, ali snažno mobilizirajućoj komponenti koja se tiče očuvanja nacionalnog kulturnog i političkog identiteta, ali i starih feudalnih interesa, bečki je projekt modernizacije naišao na snažne otpore na gospodarski

model of two bread-winners and the other is the development of the services for the family, compatible structure that will support and strengthen the family in performing its main functions, primarily raising and socialising children (Puljiz and Bouillet, 2003:50).

However, for a full insight into Puljiz's work, and as an incentive for its future valorisation, we have to emphasise some other characteristics of his work. These are again, symbolically, the following characteristics: **history, data, the French tradition, pluralism.**

The interest in **history** and the importance of history was firmly incorporated into all the issues Puljiz dealt with, which can be seen from the review so far. There is no understanding of the present without understanding the past. This interest has not only influenced other authors to provide a series of contributions concerning the history of social policy in Croatia published in the Journal (for example Borovečki and Lang, 2001, Šešo, 2002), but resulted in interesting personal contributions such as one concerning the history of social policy and social work in Croatia (Puljiz, 2006b) that has unfortunately, as it seems, so far remained unnoticed. The description of the activities of Nikola Škrlec Lomnički in the social policy of the 18th century (Puljiz, 1999b), at the same time provides a magnificent analyses of the modernisation dilemmas that were important at the time, yet remained still very relevant for the present, (Puljiz, 2000a). In fact the analysis shows the difficulties in modernising Croatian periphery in the 18th century, the (im)possibility of modernising from the above and from the outside (for example the efforts of Maria Theresa and Joseph II) and the resistance to such modernisation partly because of the effort to protect an endangered identity, and partly because of protecting particular interests. »However, it was precisely on the grounds of that sensitive, but strongly mobilising component related to the preservation of the national cultural and political

zaostaloj periferiji kakva je bila Hrvatska. To se u određenoj mjeri reflektiralo i u ponašanju samoga Nikole Škrleca. On je s jedne strane uvjereni pristaša bečkog kameralizma kao varijante modernizma i zdušno sudjeluje u njegovoj provedbi, a s druge je strane protivnik germanizacije (i mađarizacije) koju projekt provedbe modernizacije u to vrijeme donosi Hrvatskoj. U stvari, izvana inducirana modernizacija podrazumijevala je veće podvrgavanje Hrvatske bečkoj centrali, pa je stoga u sebi nosila opasnosti ugrožavanja interesa vodećih feudalnih staleža koji se legitimiraju i kao čuvari hrvatskoga nacionalnog interesa.« (Puljiz, 2000.a:331-332)³

Vlado Puljiz se u svojim brojnim prilozima čvrsto drži **podataka**. Njegova ideja *Revije za socijalnu politiku*, ali i ideja znanstvenog bavljenja socijalnom politikom, jest ideja nalaženja, prezentiranja i obrade podataka. Ovakav je pristup iznjedrio rubriku Dokumentaciju u časopisu te zasigurno oblikovao njegove brojne tekstove, posebno one o demografskim procesima.

Podaci su samo prva polazna točka. Nad njima se izdiže strateško promišljanje, generalizacija, objašnjavanje ključnih procesa. Riječ je o nastojanju sintetiziranja procesa na način na koji, kako je to sam Puljiz više puta rekao, čine Francuzi. Poznata je Puljizova vezanost za francusku kulturu i francusku literaturu, ali riječ je o dubljoj vezanosti uz **francusku misao** koja ostavlja značajnog traga ne samo u praćenju i citiranju brojnih francuskih autora, već i u načinu na koji, povijesno-sintetički, Puljiz

identity, but also the old feudal interests that the Vienna project of modernisation came across a strong resistance in the economically underdeveloped periphery such as Croatia was. This was, to a certain extent, reflected in the behaviour of Nikola Škrlec himself. On one side he is the firm believer of Vienna cameralism as a variation of modernism and whole-heartedly participates in its implementation, on the other side he is against the germanisation (and hungarisation) that process of modernisation brings to Croatia at the time. In fact, the modernisation implemented from the outside presupposes a stronger Croatian submission to the Vienna centre, and therefore, within itself it carries the dangers of violating the interests of the leading feudal estates that were also legitimising themselves as the guardians of the Croatian national interest« (Puljiz, 2000a:331-332).³

Vlado Puljiz in his numerous contributions often refers to **data**. His idea of the *Journal for Social Policy* was also an idea of a scientific approach to the social policy, of finding, presenting and analysing data. This approach gave birth to the Documentations section in the Journal and influenced his numerous texts, especially the ones dealing with the demographic processes.

The data was only the starting point. Over them he builds his strategic analyses, generalisation, and explanation of the key processes. It is an effort to synthesise the process in a way that, as Puljiz himself said many times, the French do. The Puljiz's connection to the French culture and French literature, but it was in fact a deeper appreciation of the **French tradition** that left a visible mark not only in appreciating and citing numerous French authors, but also in way in which, his-

³ Ovdje, ipak, treba još napomenuti da Puljiz izričito navodi da se danas, zbog promijenjenih okolnosti i novih mogućnosti očuvanja i afirmacije nacionalnog bića, otpor modernizaciji pod firmom zaštite nacionalnih interesa čini daleko manje utemeljenim nego u Škrlecovo doba.

³ Still, we have to mention here that Puljiz explicitly expresses that today, due to the changes in the circumstances and new possibilities of preserving and affirming the nation, the resistance to modernisation under the mask of national interests seems much less solid than in the era of Škrlec.

promišlja ključne društvene procese, a unutar kojih se sidri konkretna socijalna politika.

Konačno, riječ je o **pluralizmu**.⁴ Puljizova osobnost povezana je s uvažavanjem i njegovanjem različitosti, a u razvoju socijalne politike to se vidi u promicanju legitimnog mjesta za različite društvene dionike: socijalne partnere, religijske organizacije, organizacije civilnog društva. Moderne i aktivne socijalne politike nema bez različitih društvenih aktera, a ona se gradi kako u njihovu međusobnom dijalogu, tako i u dijalogu s državom te regionalnim i lokalnim zajednicama.

LITERATURA / BIBLIOGRAPHY:

- Borovečki, A. & Lang, S. (2001). Zdravstvene i socijalne institucije staroga Dubrovnika [Health care and social institutions of old Dubrovnik]. *Revija za socijalnu politiku*, 8(3-4), 301-308. doi:10.3935/rsp.v8i3.201
- Pristup socijalnim pravima u Europi [The access to social rights in Europe]* (2003). Zagreb: Vijeće Europe, Ministarstvo rada i socijalne skrbi.
- Puljiz, V. (1994a). Socijalna politika i obitelj [Social policy and the family]. *Revija za socijalnu politiku*, 1(3), 237-244. doi:10.3935/rsp.v1i3.580
- Puljiz, V. (1994b). Socijalni razvoj Republike Hrvatske: nacionalno izvješće za Svjetski summit o socijalnom razvoju [Social development of the Republic of Croatia: national report for the World summit for social development]. *Revija za socijalnu politiku*, 1(3), 283-290. doi:10.3935/rsp.v1i3.586
- Puljiz, V. (1995a). Čileanski model reforme mirovinskog osiguranja [Chilean model of pension insurance reform]. *Revija za socijalnu politiku*, 2(4), 323-330. doi:10.3935/rsp.v2i4.503

torically and synthetically Puljiz examines the key social processes, which harbour the concrete social policies.

Finally, it is his **pluralism** that we must mention.⁴ Puljiz's person is inseparable from the tolerance and nurturing of diversity, and in the development of social policy this is visible in his promotion of a legitimate space for various social stakeholders: social partners, religious organisations, civil society organisation. There is no modern and active social policy without involvement of various social actors, which is built upon their mutual dialogue, and in the dialogue with the state and regional and local communities.

- Puljiz, V. (1995b). Demografski procesi i struktura obitelji: europska iskustva [Demographic processes and family structure: European experiences]. *Revija za socijalnu politiku*, 2(2), 128-131. doi:10.3935/rsp.v2i2.529
- Puljiz, V. (1996a). Demografske promjene, obiteljska i populacijska politika [Demographic changes, family and population policy]. *Kolo*, (2), 176-184.
- Puljiz, V. (1996b). Sustavi mirovinskog osiguranja: nasljeđe i aktuelni problemi [Retirement schemes: heritage and current problems]. *Revija za socijalnu politiku*, 3(1), 1-12. doi:10.3935/rsp.v3i1.486
- Puljiz, V. (1996c). Trendovi u socijalnoj politici Hrvatske [Social policy trends in Croatia]. *Revija za socijalnu politiku*, 3(3), 273-284. doi:10.3935/rsp.v3i3.461
- Puljiz, V. (1997a). Determinante razvoja socijalne politike [Determinants of social policy development]. *Revija za socijalnu politiku*, 4(2), 111-122. doi:10.3935/rsp.v4i2.395
- Puljiz, V. (1997b). Kronologija socijalne politike Zapada [A chronology of the social policy in the

⁴ Na ovaj vid Puljizova rada posebno me upozorio Gojko Bežovan, na čemu mu zahvaljujem, kao i na drugim brojnim sugestijama koje mi je uputio u pisanju ovog uvodnika. Zahvaljujem se i Marini Ajduković i Teu Matkoviću na sugestijama u vezi koncipiranja ovog uvodnika.

⁴ Gojko Bežovan is the one who directed my attention to this aspect of Puljiz's work, for which I am grateful to him, as well as for other numerous suggestions that he gave me while I was writing this editorial. I would also like to express my gratitude to Marina Ajduković and Teo Matković for their suggestions for conceptualising the editorial.

- West]. *Revija za socijalnu politiku*, 4(2), 161-168. doi:10.3935/rsp.v4i2.399
- Puljiz, V. (1997c). *Socijalne reforme Zapada: od milosrđa do socijalne države* [Social reforms in the West: from mercy to welfare state]. Zagreb: Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta.
- Puljiz, V., & Bahtijari, H. (ur.) (1997). *Hrvatska kao socijalna država – zadanosti i usmjerenja* [Croatia as a welfare state: determinants and trends]. Zagreb: Centar za industrijsku demokraciju, Savez samostalnih sindikata Hrvatske.
- Puljiz, V. (1998a). Italija: mirovinska reforma sustava međugeneracijske solidarnosti [Italy: the retirement reform of the inter-generational solidarity system]. *Revija za socijalnu politiku*, 5(1), 43-50. doi:10.3935/rsp.v5i1.356
- Puljiz, V. (1998b). Kriza i reforme mirovinskih sustava: teze za raspravu [Crisis and reforms of the pension system: theses for discussion]. *Revija za socijalnu politiku*, 5(2-3), 125-130. doi:10.3935/rsp.v5i2.339
- Puljiz, V. (1998c). Švedska mirovinska reforma: mirovine vezane uz doprinose, gospodarski rast i očekivano trajanje života [Swedish pension reform: pension benefits bind by contributions, economic growth and life expectancy]. *Revija za socijalnu politiku*, 5(2-3), 175-182. doi:10.3935/rsp.v5i2.340
- Puljiz, V. (1999a). Modeli obiteljske politike [Family policy models]. In J. Čikaš (Ed.), *Obitelj u suvremenom društvu* [Family in contemporary society] (pp. 75-83). Zagreb: Hrvatski zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Puljiz, V. (1999b). Pogledi i djelovanje u socijalnoj politici Nikole Škrleca Lomničkog [Views and activities in social policy of Nikola Škrlec Lomnički]. *Revija za socijalnu politiku*, 6(3), 299-305. doi:10.3935/rsp.v6i3.285
- Puljiz, V. (1999c). Profili obiteljske politike [The profiles of family policy]. *Revija za socijalnu politiku*, 6(1), 21-34. doi:10.3935/rsp.v6i1.313
- Puljiz, V. (2000a). Nikola Škrlec Lomnički i počeci modernizacije Hrvatske [Nikola Škrlec Lomnički and beginnings of modernisation of Croatia]. In E. Pusić (Ed.), *Nikola Škrlec Lomnički 1729-1799. Volume 2* (pp. 311-335). Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatski državni arhiv, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Puljiz, V. (2000b). Starenje stanovništva Europe [The ageing of the population in Europe]. *Revija za socijalnu politiku*, 7(1), 109-111. doi:10.3935/rsp.v7i1.278
- Puljiz, V. (2001a). Hrvatska: od pasivne prema aktivnoj socijalnoj državi [Croatia: from passive to active welfare state]. *Revija za socijalnu politiku*, 8(1), 1-18. doi:10.3935/rsp.v8i1.226
- Puljiz, V. (2001b). Obitelj i socijalna (ne)sigurnost u Hrvatskoj [Family and social (in)security in Croatia]. In S. Baloban (Ed.), *Hrvatska obitelj na prekretnici* [Croatian family on milestone] (pp. 11-34). Zagreb: Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve, Glas Koncila.
- Puljiz, V. (2001c). Pristup socijalnoj zaštiti [Approach to the social protection]. *Revija za socijalnu politiku*, 8(2), 212-215. doi:10.3935/rsp.v8i2.220
- Puljiz, V. (2001d). Socijalna kohezija u Europi [Social cohesion in Europe]. *Revija za socijalnu politiku*, 8(1), 81-83. doi:10.3935/rsp.v8i1.232
- Puljiz, V. (2002a). Obiteljska politika [Family policy]. V. Bošnjak, P. Stubbs et al. (Eds.), *Elementi socijalne politike i socijalne skrbi u Hrvatskoj: procjena/pregled za UNICEF* [Elements of social policy and social care in Croatia: review/assessment for UNICEF] (pp. 12-27). Zagreb: UNICEF.
- Puljiz, V. (2002b). Pokazatelji o prirodnom kretanju stanovništva, strukturi kućanstava i obitelji u Hrvatskoj [Indices on natural population trend, structure of household and families in Croatia]. *Revija za socijalnu politiku*, 9(2), 231-240. doi:10.3935/rsp.v9i2.183
- Puljiz, V., & Zrinščak, S. (2002). Hrvatska obiteljska politika u europskom kontekstu [Croatian family policy in the European context]. *Revija za socijalnu politiku*, 9(2), 117-138. doi:10.3935/rsp.v9i2.170
- Puljiz, V. (2003). Vijeće Europe i socijalna kohezija [The Council of Europe and social cohesion]. *Revija za socijalnu politiku*, 10(2), 248-252. doi:10.3935/rsp.v10i2.134
- Puljiz, V., & Bouillet, D. (Eds.) (2003). *Nacionalna obiteljska politika* [National family policy]. Zagreb: Državni zavod za zaštitu materinstva obitelji i mladeži.
- Puljiz, V. (2004). Socijalna prava i socijalni razvoj Republike Hrvatske [Social rights and social developments of the Republic of Croatia]. *Revija za socijalnu politiku*, 11(1), 3-21. doi:10.3935/rsp.v11i1.65
- Puljiz, V. (2005a). Demografske promjene i socijalna politika [Demographic changes and social policy]. In D. Živić, N. Pokos & A. Mišetić (Eds.), *Stanovništvo Hrvatske – dosadašnji razvoj i perspektive* [Population of Croatia – current development and perspectives] (pp. 95-118). Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

- Puljiz, V. (2005b). Demografski trendovi u Europi [Demographic Trends in Europe]. *Revija za socijalnu politiku*, 12(2), 263-271. doi:10.3935/rsp.v12i2.13
- Puljiz, V. (2005c). Europska konferencija o stanovništvu 2005.: socijalna kohezija pred demografskim izazovima [European Population Conference 2005: Demographic challenges for social cohesion]. *Revija za socijalnu politiku*, 12(2), 257-261. doi:10.3935/rsp.v12i2.12
- Puljiz, V., Bežovan, G., Šućur, Z., & Zrinščak, S. (2005). *Socijalna politika: povijest, sustavi, pojmovnik* [Social policy: history, systems, glossary]. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Puljiz, V. (2006a). Forum Vijeća Europe: Reconciling labour flexibility with social cohesion [Council of Europe Forum: Reconciling labour flexibility with social cohesion]. *Revija za socijalnu politiku*, 13(1), 101-107. doi:10.3935/rsp.v13i1.425
- Puljiz, V. (2006b). Socijalna politika i socijalne djelatnosti u Hrvatskoj u razdoblju 1900.-1960. godine [Social policy and social work in Croatia in the period of 1900 to 1960]. *Ljetopis Studijskog centra socijalnog rada*, 13(1), 7-27.
- Puljiz, V. (2007). Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive [The Croatian pension system: origins, evolution and perspectives]. *Revija za socijalnu politiku*, 14(2), 163-192. doi:10.3935/rsp.v14i2.698
- Puljiz, V. (2008). Socijalna politika Hrvatske (Povijest, zadanosti, usmjerenja) [Croatian social policy: history, determinants, trends]. In V. Puljiz, G. Bežovan, T. Matković, Z. Šućur & S. Zrinščak, S. *Socijalna politika Hrvatske* [Croatian social policy]. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu (in print).
- Šešo, Z. (2000). Počeci djelovanja službe za zapošljavanje u Hrvatskoj [The beginnings of the employment service in Croatia]. *Revija za socijalnu politiku*, 7(2), 175-182. doi:10.3935/rsp.v7i2.256
- Vijeće Europe (1996). *Europska socijalna povelja i protokoli* [The European Social Charter and its Protocols]. Zagreb: Centar za razvoj neprofitnih organizacija.
- Vijeće Europe (1997). Europska socijalna povelja (revidirana) [The revised European Social Charter]. *Revija za socijalnu politiku*, 4(1), 41-54. doi:10.3935/rsp.v4i1.445
- Vijeće Europe (1998). Europska socijalna povelja [The European Social Charter]. *Revija za socijalnu politiku*, 5(4), 269-279. doi:10.3935/rsp.v5i4.329
- Vijeće Europe (2004). Revidirana strategija socijalne kohezije Vijeća Europe [The Council of Europe's Revised Social Cohesion Strategy]. *Revija za socijalnu politiku*, 11(3), 383-394. doi:10.3935/rsp.v11i3.37
- Zrinščak, S. (2004). Uvodnik – Tematski broj časopisa o pristupu socijalnim pravima u Hrvatskoj [Editorial – thematic issue on the access to social rights in Croatia]. *Revija za socijalnu politiku*, 11(1), 1. doi:10.3935/rsp.v11i1.64

Siniša Zrinščak